

ONDERZOEK:
Gent, Pantsterschipstraat

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	+
Programma van Maatregelen	
©Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	4
2	Inhoud en opbouw van het document	5
3	Bijlagen.....	5
4	Administratieve fiche/ Privacyfiche.....	6
4.1	Situering van het onderzoek	6
4.2	Projectcodes	8
4.3	Betrokken actoren	8
4.4	Bewaring van de data.....	9
5	Beschrijving van het onderzoeksgebied	11
5.1	Gekarteerd landgebruik (2001)	11
5.2	Gekarteerde bodembedekking (2015).....	12
5.3	Controle: plaatsbezoek.....	13
5.4	Ruimtelijke ordening	16
5.4.1	Gewestplan.....	16
5.4.2	RUP/PRUP/BPA ?	16
5.5	Beschrijving geplande werken	17
5.6	Impact op het archeologietraject	19
5.7	Tussentijds besluit	20
6	Onderzoeksopdracht van de bureaustudie.....	21
6.1	Onderzoeksdoel.....	21
6.2	Methodiek.....	21
6.3	Personele inzet	21
6.4	Afwijkingen op de CGP	21
6.5	Randvoorwaarden.....	22
6.6	Tussentijds besluit	22
7	Bestaande archeologische data	23
7.1	Vastgestelde archeologische zones	23
7.2	Gebieden Geen Archeologie.....	24
7.3	Centrale Archeologische Inventaris	26
7.4	Bekrachtigde archeologienota's	28
7.5	Tussentijds besluit	29
8	Huidige synthese en waardering	30
8.1	Synthese	30
8.1.1	(On)volledigheid van de dataset	30
8.1.2	Interpretatie van de huidige dataset	30
8.1.3	Huidige waardering van de archeologische site	30
8.1.4	Antwoord op de onderzoeksvragen	31
8.2	Vervolgtraject.....	31
8.2.1	Impact van de geplande werken.....	31
8.2.2	Afweging van de te nemen maatregelen	32
8.2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen.....	32
8.2.4	Randvoorwaarden	33
8.3	Besluit	33

9	Bibliografie	34
10	Lijst van figuren	36

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	een archeologienota met beperkte samenstelling
ADVIES	Geen verder onderzoek

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

Regulier traject	Archeologienota	Bureauonderzoek	<<
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
	[REDACTED]	[REDACTED]	

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	+
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	+
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	
DEEL 8	Assessment van historische data	
DEEL 9	Assessment van archeologische data	+
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	

3 Bijlagen

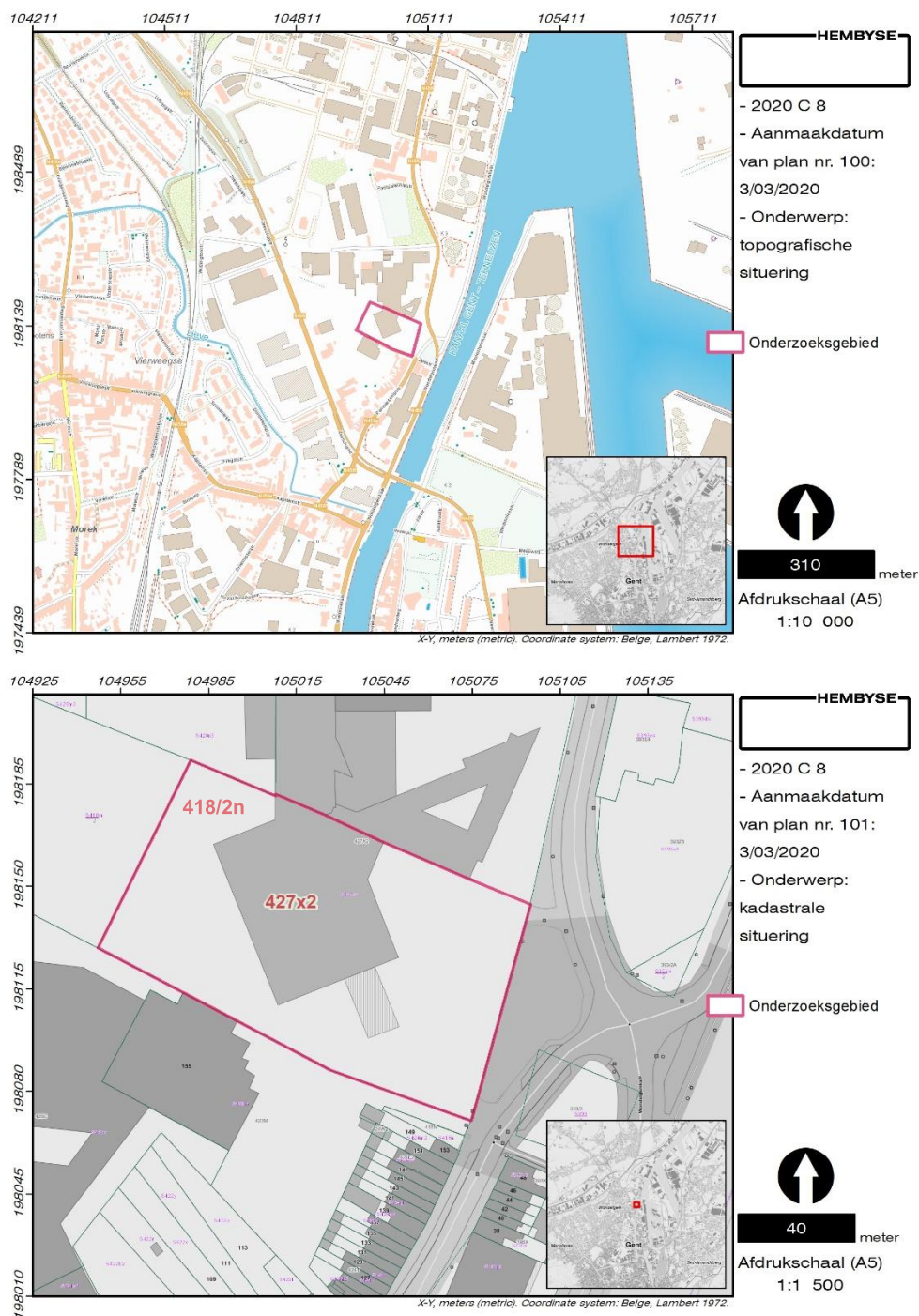
Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	Inventaris (plannen)
BIJLAGE 2	Geplande toestand van het onderzoeksgebied: plannen, sneden, ruimtelijke visie, ...
BIJLAGE 3	Foto's van het plaatsbezoek

4 Administratieve fiche/ Privacyfiche

4.1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Gent	
Deelgemeente		
Straat en straatnummer	Panterschipstraat 163	
Kadastrale situering	Afdeling	13
	Sectie	S
	Percelen	0427x2; 418/2n (partim)
Lambert 72-coördinaten	N	X: 104979,712/Y:198192,069
	Z	X: 105075,046/Y:198069,497
Oppervlakte	10125,35m ²	1,01 ha
Oppervlakte bodemingreep	10125,35m ²	1,01 ha
Datum van toekenning van de opdracht	26 februari 2020	
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.	
	Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.	
Opgemaakt volgens CGP	Versie 4.0	
Duur van het onderzoek	3 werkdagen	
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)	[REDACTED]	

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de topografische kaart en de kadasterkaart.

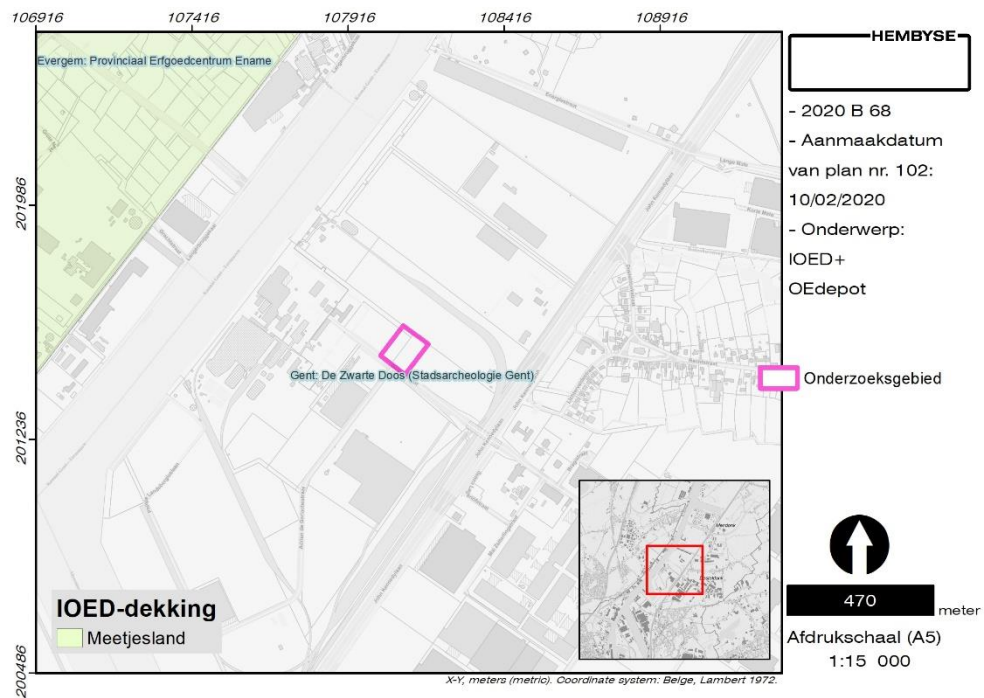
4.3 Betrokken actoren

Bureaustudie	2020 C 8
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met ingreep in de bodem	n.v.t.
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	GEN-PAN

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Geraadpleegde (regio)specialisten	n.v.t.	
Initiatiefnemer (privacyfiche)	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
	Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk
Omgevingsvergunning:	Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling van gronden

4.4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2020
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	124
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2020. <i>Archeologienota met beperkte samenstelling naar aanleiding van de afbraak en nieuwbouw van panden aan de Panterschipstraat 163 te Gent,</i> Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 124, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	
Bewaring archeologisch ensemble	n.v.t.
Gebruiker van het archeologisch ensemble	n.v.t.
Bevoegde IOED	n.v.t.
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	De Zwarte Doos Dulle-Grietlaan 12 9050 Gent

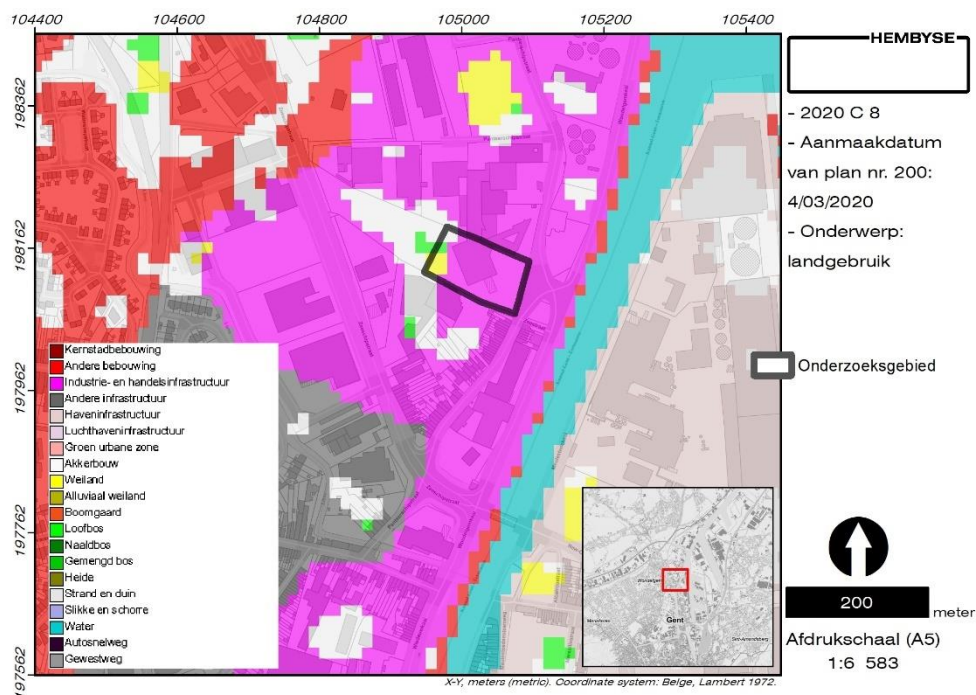
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de erkende IOED's en het Onroerendergoeddepot.

5 Beschrijving van het onderzoeksgebied

5.1 Gekarteerd landgebruik (2001)

De huidige fysieke situatie van het onderzoeksgebied dient te worden onderzocht om het archeologietraject correct te bepalen. Met andere woorden: welke impact heeft het huidige bodemgebruik op het archeologietraject ?

Het onderzoeksgebied bevindt zich ten noordoosten van de dorpskern van Wondelgem (deelgemeente van Gent) en ten westen van het kanaal Gent-Terneuzen. Het onderzoeksgebied ligt in een industriegebied, hetgeen kan worden afgelezen uit het Bodemgebruiksbestand of de kaart van het landgebruik.

11

Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand van de regio.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied staat gekarteerd als een zone voor “industrie- en haveninfrastructuur” en een klein deel staat gekarteerd als “akkerbouw” (een bodem die gebruikt wordt in een of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland), “weiland” en “loofbos”.

5.2 Gekarteerde bodembedekking (2015)

Op de bodembedekkingskaart is deze hedendaagse situatie grafisch weergegeven, weliswaar op een meer gedetailleerde en bijgevolg meer accurate manier.

Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied bestaat uit een afgedekte bodem, dit door middel van gebouwen en verharde oppervlakten. In het westelijke deel van het onderzoeksgebied is een hoekje van het gebied gekarteerd als afgedekt met bomen en afgedekt met gras en struiken. Dit sluit aan bij de gekarteerde groene zones ten westen en zuidwesten van het onderzoeksgebied.

5.3 Controle: plaatsbezoek

Deze gekarteerde situatie is op 3 maart 2020 ter plaatse geverifieerd middels een plaatsbezoek en het afstappen van het terrein. De foto's hiervan kunnen in de bijlage worden teruggevonden.

In eerste instantie kan worden bevestigd dat het terrein grotendeels afgedekt is met een verharding en een gebouw met los- en laadkaaien.

Figuur 5. Panoramafoto's van het onderzoeksgebied (©Hembyse).

Opvallend genoeg bleek het driehoekig stuk van het onderzoeksgebied -dat met bomen en gras/struiken was gekarteerd- te bestaan uit een stapel grond met bouwpuin tussen een toerit en de grens van het onderzoeksgebied.

Figuur 6. De hoop grond met bouwpuin in het westelijke hoekje van het onderzoeksgebied (©Hembyse).

Deze hoop grond met puin bestaat uit recent bouwafval, met grote fragmenten beton en allerlei troep. Het beslaat een oppervlakte van iets minder dan 1500m². De gekarteerde bodembedekking op de bodembedekkingskaart klopt gedeeltelijk, er is voornamelijk sprake van een vegetatie bestaande uit jonge robinia, bramen, berk en Japanse duizendknoop. Op basis van de vergelijking van de luchtfoto's uit 2007-2011 is deze hoop grond vermoedelijk in 2011 opgeworpen (op de foto van 2011 bestaat de vegetatie enkel uit grassen, nvdr.).

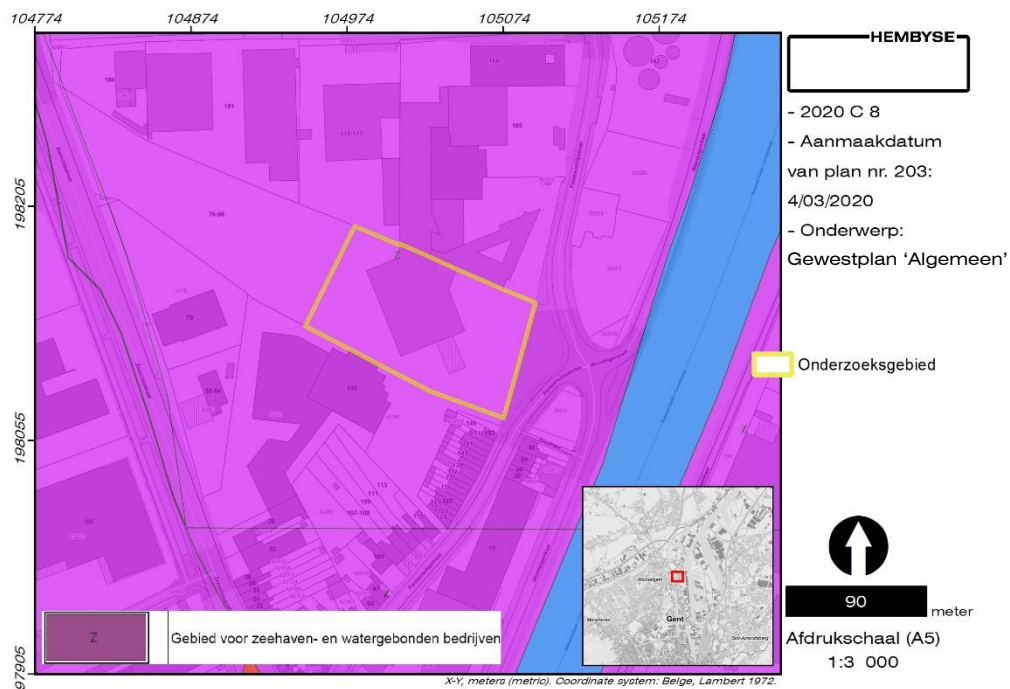
Figuur 7. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de orthofoto uit 2011.

Deze situatie deed alvast vermoeden dat de bewaring van het bodemarchief niet goed was (zie verder).

5.4 Ruimtelijke ordening

5.4.1 Gewestplan

Het onderzoeksgebied valt binnen het 'Algemeen' gewestplan, dat dateert uit 1998 en als aanvulling geldt op het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone', waarbinnen het grootste deel van de stad Gent gekarteerd staat. Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens dat aanvullend gewestplan in een gebied voor zeehaven- en watergebonden bedrijven (code 1044).

Figuur 8. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan 'Algemeen'.

Het Gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000 en voor sommige gebieden is een meer recent RUP of BPA opgesteld.

5.4.2 RUP/PRUP/BPA ?

Het digitaal beschikbare gewestplan is echter enkel geschikt voor een gebruik op middenschalig niveau. In het verleden werden gemeentelijke bestemmingsplannen aangemaakt om het gewestplan te verfijnen. Deze bijzondere plannen van aanleg (BPA) blijven echter beperkt tot enkele kernzones, veelal binnen grotere steden. Voor het onderzoeksgebied werd een dergelijk plan niet opgesteld.

Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van "ruimtelijke uitvoeringsplannen" (RUP). Voor de Gentse zeehaven

werd in 2005 een RUP opgesteld, maar dit behelst geen wijziging voor het huidige onderzoeksgebied. Het gewestplan uit 1998 is dus nog steeds van toepassing. Binnen het kader van deze bestemming wenst de initiatiefnemer het bestaande gebouw af te breken en nieuwe kantoorunits, inclusief toonzaal, op te richten. Hiervoor is een omgevingsvergunning voor **stedenbouwkundige handelingen** vereist.

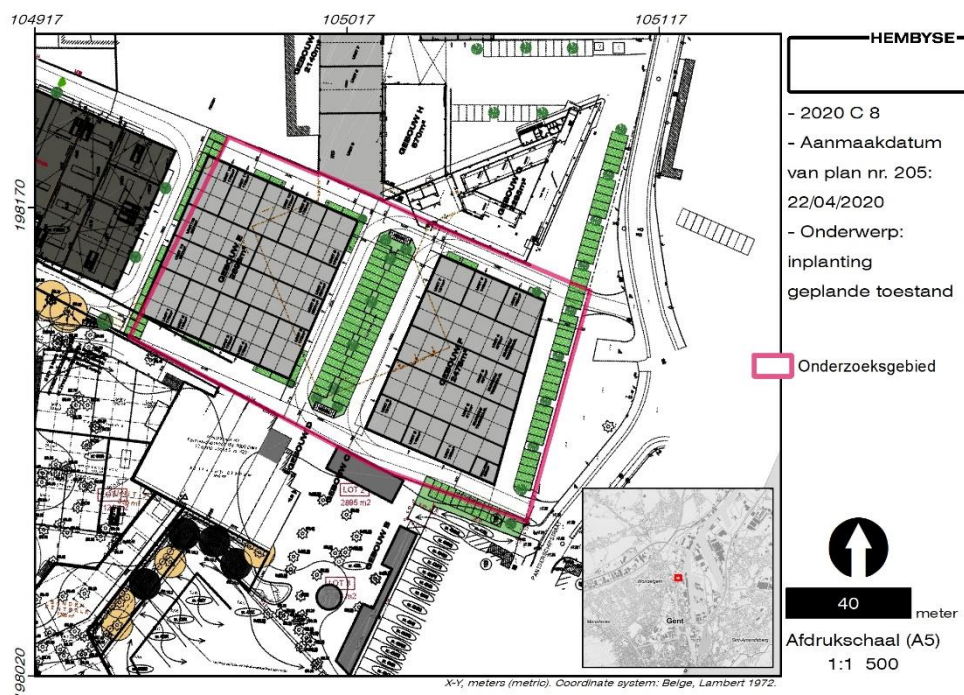
5.5 Beschrijving geplande werken

Voor de geplande werkzaamheden is een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist. Het onderzoeksgebied bevindt zich **buiten een vastgestelde archeologische zone (zie §Assessment van de archeologische data van dit dossier)**; de perceelsoppervlakte bedraagt meer dan 3000m² en de geplande werkzaamheden behelzen een bodemingreep van meer dan 1000m². Het betreft een privaatrechtelijke aanvrager. Het volledige onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van 1,01ha, waarbinnen de geplande werkzaamheden een bodemingreep van 1,01ha behelzen (i.e. **100% van de totale oppervlakte van het onderzoeksgebied**).

De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied behelzen¹:

- Het afgraven van de bestaande talud in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied
- Sloop van bestaande gebouwen en uitbreken van bestaande verhardingen
- De bouw van nieuwe bedrijfsgebouwen met kantoorunits, toonzalen met een fundering tot op vaste en vorstvrije diepte
- Aanleg van toeritten, parkings en fietsenstallingen

¹ Voor een overzicht van de geplande werken wordt verwezen naar de overzichtsplannen in de bijlagen.

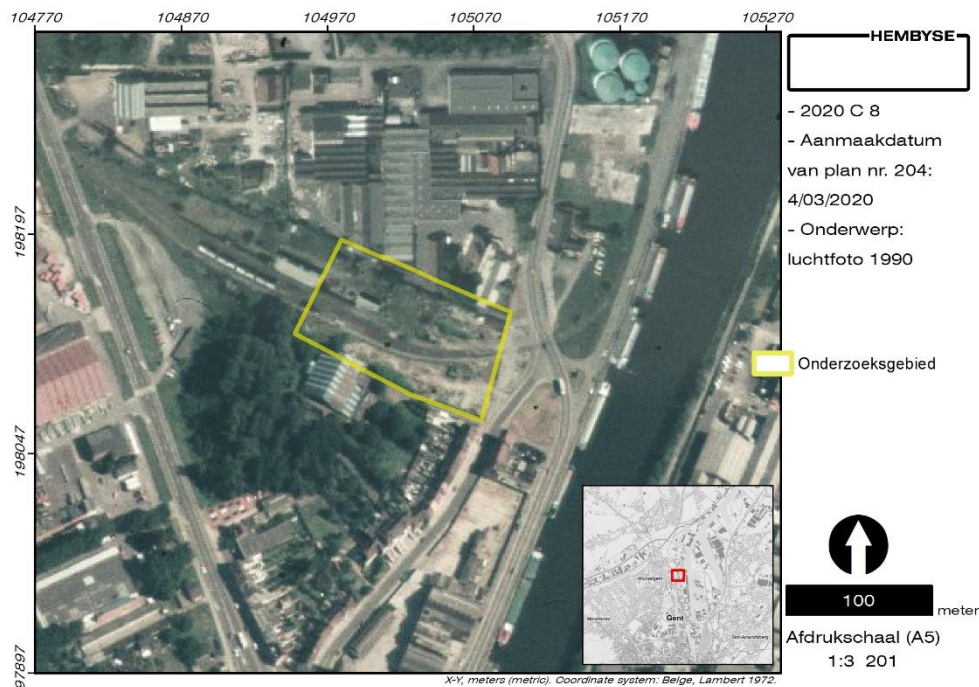
Figuur 9. Inplantingsplan ontworpen toestand.

Voor meer gedetailleerde plannen en sneden wordt verwezen naar de bijlagen van deze archeologienota.

Deze geplande werken maken de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunningsaanvraag, noodzakelijk.

5.6 Impact op het archeologietraject

Bij het raadplegen van de gekarteerde gewestplannen viel echter één element erg op: op de vectoriële gewestplannen die via een wms-server in een GIS-omgeving kunnen worden ingevoerd, staat ook een lage resolutie van de topografische kaart zwart-wit als overdruk. Op deze kaart bleek een spoorweg binnen het onderzoeksgebied gekarteerd te zijn.

19

Figuur 10. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de orthofoto uit 1990. Onder: zicht op de grondwerken ten westen van het onderzoeksgebied zoals tijdens het plaatsbezoek werd vastgesteld.

Deze spoorweg was binnen het onderzoeksgebied uiteraard niet meer aanwezig en ten westen van het onderzoeksgebied waren aanzienlijke grondwerken gaande. Uit de waarneming van deze grondwerken kon worden afgeleid dat het gebied

bestond uit een puinrijke toplaag bovenop wat leek een quartair zand te zijn. Na deze waarneming zijn de archeologische data voor het onderzoeksgebied geraadpleegd. Bij het raadplegen van deze archeologische data (om te controleren of er voorafgaand aan deze grondwerken een archeologisch onderzoek was uitgevoerd, nvdr.) bleek dat het grootste deel (circa 75%) van het onderzoeksgebied gekarteerd stond als een GGA. Ten westen en ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied was reeds archeologisch onderzoek en een GGA gekarteerd. Het raadplegen van deze archeologische data duidde er bovendien duidelijk op dat er binnen het huidige onderzoeksgebied geen archeologische sporen en structuren meer moeten worden verwacht. Dit wordt besproken in § *Assessment van de archeologische data* van dit dossier.

Op basis van die gegevens kan redelijkerwijs verondersteld worden dat er binnen het huidige onderzoeksgebied geen kans is op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sites. Zie ook § *Synthese en waardering* van dit dossier.

In dat opzicht kan dan ook gesteld worden dat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten uit de archeologische realiteit van het onderzoeksgebied voldoende aantoont dat verder onderzoek met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid niet tot nuttige kenniswinst leidt en er bijgevolg geen verdere maatregelen nodig zijn.

Bijgevolg bestaat de onderzoeksopdracht uit het opstellen van een archeologienota met beperkte samenstelling waarin het doorslaggevende aspect dat met aantoonbare zekerheid aantoont dat er geen archeologisch erfgoed op de site aanwezig is besproken wordt. Dit is conform de vigerende *Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren*, versie 4.0, §12.5.3.3.

20

5.7 Tussentijds besluit

Op basis van de data van de bestaande toestand blijkt dat het terrein een grotendeels bebouwd en gedeeltelijk braakliggend terrein is binnen een industriegebied. Naar aanleiding van de afbraak van de bestaande gebouwen en de bouw van kantoorunits op deze locatie is een behoud van het archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk. De aan- of afwezigheid hiervan dient te worden onderzocht middels een bureaustudie en een eventueel vooronderzoek zonder of - indien nodig - met ingreep in de bodem.

Maar: op basis van de archeologische data voor het onderzoeksgebied, bestaat het archeologietraject voorafgaand aan het bekomen van een omgevingsvergunning uit een archeologienota “met een beperkte samenstelling”.

6 Onderzoeksopdracht van de bureaustudie

6.1 Onderzoeksdoel

De huidige onderzoeksopdracht bestaat uit een bureaustudie met een beperkte samenstelling om te bepalen wat het doorslaggevende aspect is dat met aantoonbare zekerheid aangeeft dat er geen archeologisch erfgoed op de site aanwezig is.

Hierbij moeten de volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

- *Wat is de algemene historiek van de site ?*
- *Wat is het doorslaggevend aspect dat met aantoonbare zekerheid aangeeft dat er geen archeologisch erfgoed op de site aanwezig is ?*

6.2 Methodiek

Om de huidige onderzoeksopdracht te volbrengen en een correcte inschatting te maken van het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed en kennispotentieel binnen het onderzoeksgebied, worden bestaande en publiek beschikbare bronnen geselecteerd, geraadpleegd en geïnterpreteerd. Dit leidt tot de voorwaardelijkheidsverklaring dat het onderzoek niet exhaustief is en een specifiek doel voor ogen houdt. Daarvoor worden historisch kaart- en fotomateriaal geselecteerd, geraadpleegd en geïnterpreteerd. Alle grondplannen zijn opgemaakt en verwerkt in het cartografisch projectiesysteem Lambert 1972, de basis voor de Belgische topografische kaarten sinds 1972 (tevens conform de CGP).

Aangezien de opmaak van de archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet, is de bureaustudie voor de archeologienota met beperkte samenstelling opgemaakt conform de vigerende “*Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren*”, versie 4.0.

6.3 Personele inzet

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door erkende archeologen van Hembyse Archeologie, namelijk:

- Hadewijch Pieters (erkend archeoloog, assistent-aardkundige)
- Bart De Smaele (erkend archeoloog, assistent-aardkundige)

Alle geloofsbrieven zijn aantoonbaar via CV.

6.4 Afwijkingen op de CGP

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In het Verslag van Resultaten zijn er geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk. In het Programma van Maatregelen voor dit onderzoeksgebied (cf. § *Synthese en waardering*) worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien.

6.5 Randvoorwaarden

Er zijn geen specifieke randvoorwaarden van toepassing.

Zolang er geen uitsluitel gegeven kan worden aangaande de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied, dient het volledige onderzoeksgebied als een archeologische site beschouwd te worden. Concreet betekent dit dat er tot de bekrachtiging van de archeologienota of nota geen bodemingrepen mogen plaatsvinden teneinde het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief niet te vernietigen.

6.6 Tussentijds besluit

Het archeologisch onderzoek ter hoogte van de Pantsterschipstraat 163 te Gent bestaat uit een bureauonderzoek voor een archeologienota met een beperkte samenstelling.

Het huidige (bureau)onderzoek wordt uitgevoerd door gekwalificeerd personeel en conform de Code van Goede Praktijk, versie 4.0.

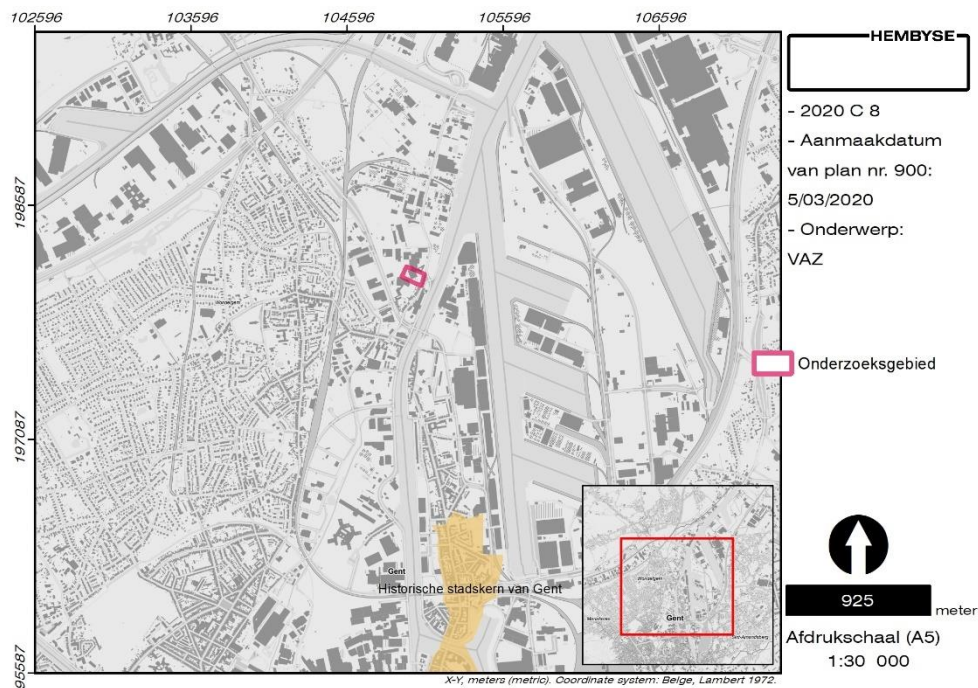
7 Bestaande archeologische data

7.1 Vastgestelde archeologische zones

De inventaris van archeologische zones brengt in kaart in welke gebieden archeologische resten of sporen met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid in de ondergrond aanwezig zijn. Bij de selectie van zones door het Agentschap Onroerend Erfgoed spelen twee elementen een belangrijke rol: er moet een goede aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van archeologisch erfgoed en er moet een goede aanwijzing zijn dat dit erfgoed nog voldoende goed bewaard is om archeologische waarde te hebben.

De afbakening van archeologische zones is gebeurd op basis van archeologische waarnemingen, landschappelijke, topografische, bodemkundige, historische en andere gegevens.

Het onderzoeksgebied aan de Panterschipstraat te Gent bevindt zich niet binnen een VAZ, de meest nabij gekarteerde VAZ is de historische stadskern van Gent. Deze bevindt zich op anderhalve kilometer ten zuiden van het onderzoeksgebied.

Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vastgestelde Archeologische Zones.

De historische stadskern van Gent is afgelijnd op basis van cartografische gegevens, waarbij deze noordelijke uitloper samenvalt met de 18^e-eeuwse Muide (Muidepoort) en bijbehorende versterkingen. Enerzijds betekent dit dus dat de kans op het aantreffen van archeologische sporen en structuren binnen deze archeologische zones als groot wordt geacht, anderzijds duidt dit niet op een specifieke archeologische verwachting buiten deze zones en dus ook niet binnen

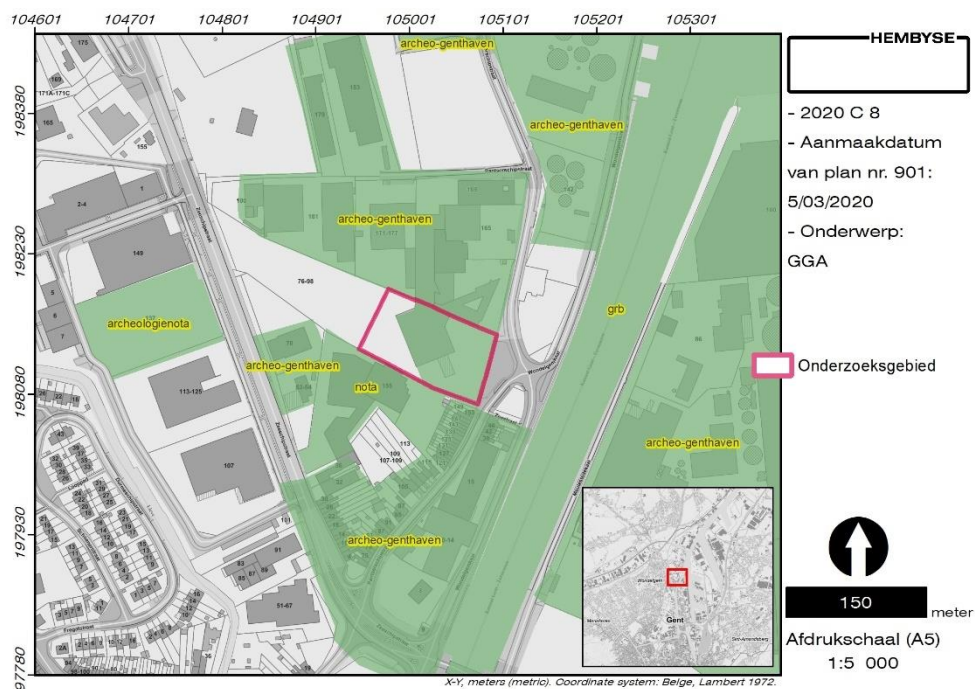
het huidige onderzoeksgebied. De situering van het onderzoeksgebied buiten een VAZ heeft ook zijn invloed op het archeologietraject.

7.2 Gebieden Geen Archeologie

Op deze kaart worden gebieden, waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, aangeduid. Aan de vastgestelde gebieden zijn specifieke rechtsgevolgen gekoppeld: bij een stedenbouwkundige vergunning of bij een verkavelingsvergunning moet in sommige gevallen een bekrachtigde archeologienota worden gevoegd (zie §Administratieve fiche van dit dossier). Dat moet nooit als de ingreep in de bodem waarvoor de stedenbouwkundige vergunning of de verkavelingsvergunning wordt aangevraagd volledig binnen een gebied valt dat op deze kaart is aangeduid. Deze kaart is dus complementair aan de inventaris van vastgestelde archeologische zones (cf. supra).

De GGA zijn door het Agentschap Onroerend Erfgoed afgebakend op basis van waarnemingen of feiten op basis waarvan kan besloten worden dat er voor dat gebied geen archeologie te verwachten valt. Dit kan het geval zijn wanneer in het verleden intensief archeologisch onderzoek werd uitgevoerd of de bodem zodanig is verstoord dat het eventuele archeologisch erfgoed vernield is (bijvoorbeeld zandwinning, havendokken, ...). Ook andere verstoringen en de impact van vroegere opgravingen zijn in kaart gebracht.

24

Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Gebieden Geen Archeologie.

Het huidige onderzoeksgebied blijkt grotendeels (75%) gekarteerd als een GGA, op basis van de reeds bestaande haveninfrastructuur. Ook ten noorden en ten zuiden van het onderzoeksgebied zijn GGA op basis van deze infrastructuur (en de aanzienlijke verstoring van het bodemarchief die hierdoor teweeg gebracht werd) afgelijnd.

Dit betekent dat er binnen het huidige onderzoeksgebied op basis van deze gegevens reeds een hele lage kans is op het aantreffen van een goed bewaard bodemarchief en daarin vervatte archeologische structuren. Het deel van het onderzoeksgebied dat niet als GGA gekarteerd is, is tevens grotendeels verhard. Ook dit heeft meestal een aanzienlijke impact op het bodemarchief (voor het aanleggen van verhardingen wordt immers altijd de teelaarde verwijderd).

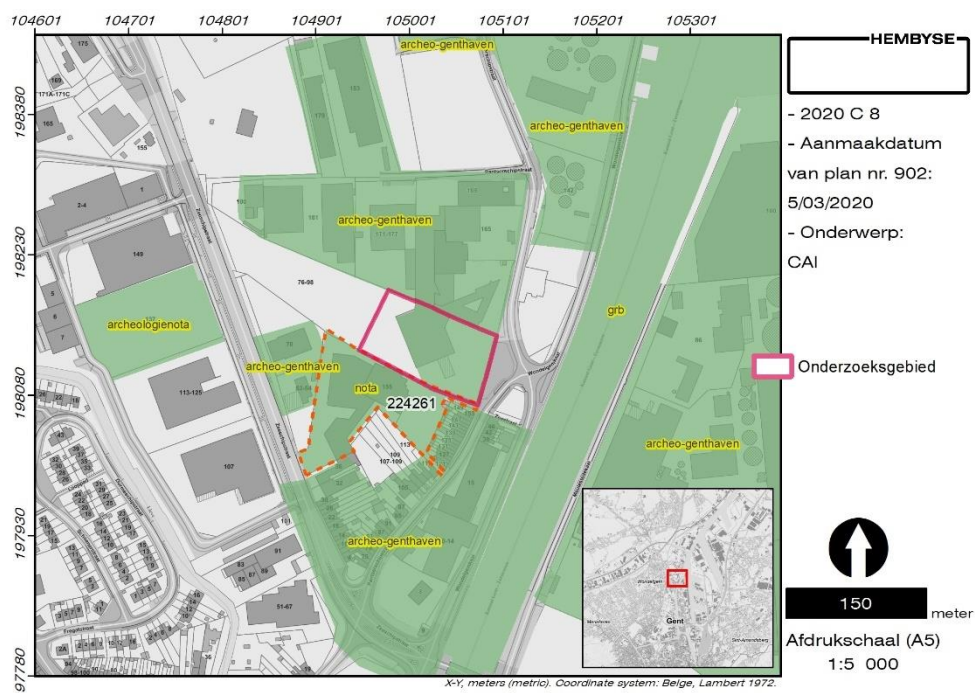
De overige GGA (ten westen en belendend aan de zuidzijde) zijn afgelijnd op basis van archeologisch onderzoek (nota van een vooronderzoek met ingreep in de bodem) na juni 2016.

Wat de archeologische onderzoeken betreft voorafgaand aan juni 2016 kan men terugvallen op de CAI. Indien de uitgevoerde onderzoeken daarin gekarteerd zijn, kan ook de motivatie voor het karteren van een GGA worden teruggevonden.

7.3 Centrale Archeologische Inventaris

Een groot aantal van de geregistreerde archeologische onderzoeken en vondsten van Vlaanderen staat geregistreerd in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen archeologische indicatoren in de Centrale Archeologische Inventaris opgenomen. In de ruime omgeving zijn wel een aantal CAI-locaties gekarteerd, waarvan een deel teruggaat op archeologisch onderzoek, en een deel op cartografische indicatoren. Vooral de CAI-locatie ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied, die er tevens aan grenst, is van belang en wordt in dit dossier besproken.

Figuur 13. Situering van de CAI-meldingen rondom het onderzoeksgebied.

CAI-locatie 224261 is gekarteerd op basis van archeologisch onderzoek en valt samen met een gekarteerde GGA en een gekarteerd onderzoek (nota van het vooronderzoek). Het onderzoek wordt in dit hoofdstuk besproken.

Dit onderzoek nam aanvang met een archeologienota² waarin een uitgesteld vooronderzoek werd geadviseerd. In dit uitgesteld vooronderzoek door middel van proefsleuven werden geen waardevolle archeologische sporen aangetroffen, er bleek sprake van enkele windvallen en één enkele greppel. De bodemopbouw van het onderzoeksgebied toont een slecht bewaarde Holocene bodemvorming, waarbij het bodemprofiel anders kan worden geïnterpreteerd dan afgeleid tijdens het onderzoek. Op het besproken bodemprofiel³ in voornoemd onderzoek is sprake

² Heirbaut 2017.

³ Apers & Wyns 2017, pagina 18.

van een zwarte, vettige en grindrijke toplaag, waaronder een dik humeus zandig pakket aanwezig is. Het zwarte grindrijke pakket is niet afzonderlijk afgelijnd, maar lijkt echter direct te kunnen worden verbonden aan de voormalige aanwezigheid van een spoorweg. De aanwezigheid van een dergelijk sediment is in spoorwegomgevingen al meermaals vastgesteld⁴. Het gaat meestal om een antropogeen sediment bestaande uit zwart en vrij kleverig materiaal dat opgebouwd is uit sintel, resten van cokes en steenslag (ballast). Het is goed herkenbaar en mits het onderzoek van kaartenmateriaal kan dit meestal aan de aanwezigheid van een spoorweg worden verbonden. Dit is ook in de Panterschipsstraat het geval.

Het onderliggende zandige pakket is afgelijnd als twee fasen van een teelaarde, maar het pakket dat als een Ap(1) is afgelijnd is donkerder van kleur omwille van een inspoeling vanuit het pakket steenslag. Deze bodemvorming is in het onderzoek van 2017 geïnterpreteerd als veroorzaakt door de aanwezigheid van bomen, maar bodemvorming door bomen (en de vorming van een O-horizont of een verwerking door boomwortels) laat geen zwart sediment en steenslag achter.

De onderliggende bodemhorizont die in 2017 als een Ap(2) werd geïnterpreteerd, maakt dus deel uit van een dikker pakket (A-horizont, mogelijk wel een Ap), dat zonder bodemvorming op het onderliggend moedermateriaal ligt. Doordat het bodemprofiel enkel in lage resolutie en mét aflijning in het rapport is opgenomen, is de overgang tussen de Ap en de C-horizont niet duidelijk of verifieerbaar. Er lijkt echter enkel sprake te zijn van vrij jonge verwerking door mollen.

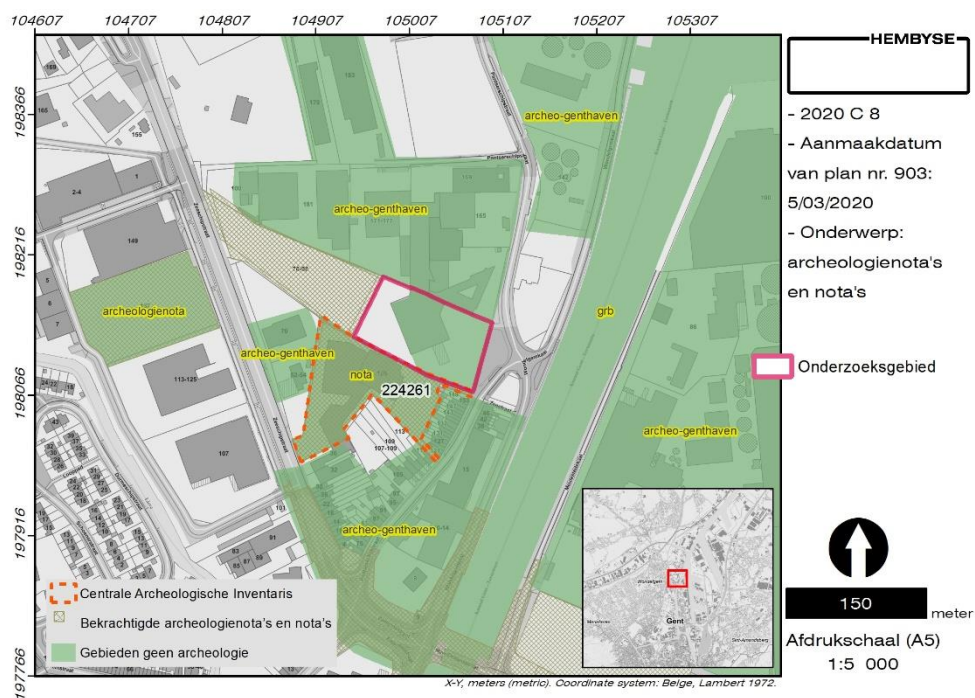
In ieder geval is uit dit profiel duidelijk afleesbaar dat er geen Holocene bodemvorming bewaard is. Bovendien blijkt uit het volledige proefsleuvenonderzoek dat er geen archeologische sporen aanwezig zijn. Dit is van belang voor het huidige onderzoeksgebied. De onderzoeken ten westen van de Panterschipsstraat zijn gekarteerd als nota's van een uitgesteld vooronderzoek.

⁴ Zie de onderzoeken *Mechelen-Stenenmolenstraat* en *Mechelen-Arsenaal*, zie De Smaele & Pieters, 2013 en Pieters et al., 2013.

7.4 Bekrachtigde archeologienota's

Sinds juni 2016 (de wijziging van het Onroerendergoeddecreet, nvdr.) worden alle bekrachtigde archeologienota's en nota's opgenomen in een databank en als dusdanig gekarteerd

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen bekrachtigde archeologienota's gekarteerd, maar in de directe omgeving en belendend aan het huidige onderzoeksgebied zijn twee archeologienota's/nota's van uitgesteld vooronderzoek beschikbaar. Het raadplegen van deze archeologienota's kan nieuwe informatie over het huidige onderzoeksgebied opleveren, of parallellen verschaffen voor de uiteindelijke opmaak van een archeologische verwachting voor het gebied.

28

Figuur 14. Situering van de gekarteerde bekrachtigde archeologienota's rondom het onderzoeksgebied.

Ter hoogte van de Zeeschipstraat 76 zijn zowel een archeologienota⁵ als een nota van een uitgesteld vooronderzoek⁶ gekarteerd. In het bureauonderzoek werd vastgesteld dat het onderzoeksgebied tot het begin van de 21^e eeuw bestond uit een spoorwegbundel. De impact van het aanleggen en het uitbreken van deze spoorweg werd als onbekend beschouwd, terwijl dit doorgaans vrij nefast is voor de bewaring van het bodemarchief. Een logische stap zou zijn het uitvoeren van controleboringen, maar er werd gekozen voor een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek. Daarin werd een aanzienlijke ophoging (OT) van het terrein vastgesteld, waarbij de onderliggende bodem

⁵ Leenknecht & Vermeersch, 2018.

⁶ Dumalin, 2019.

bestond uit een A(p) – C -bodempopbouw. Op basis van de in het onderzoek opgenomen bodemprofielen is dit inderdaad correct.

Wat betreft de aangetroffen archeologische sporen kan worden gesteld dat er sprake is van enkele greppels en “depressies”, hetgeen structuren zijn die duiden op een deel van het landschap dat vrij recent in de geschiedenis werd gedraineerd en in gebruik genomen. Net als in het onderzoek ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied werden geen archeologische sporen aangetroffen.

7.5 Tussentijds besluit

Op basis van de reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken in de regio is het duidelijk dat er binnen het onderzoeksgebied met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geen archeologisch kennispotentieel vervat zit. Het onderzoeksgebied zelf ligt voor 75% binnen een GGA en de belendende percelen zijn reeds archeologisch onderzocht, waarbij geen archeologische sporen en een slecht bewaarde Holocene bodempopbouw is aangetroffen.

Wat dit betekent voor het te verwachten potentieel op archeologische kenniswinst binnen het huidige onderzoeksgebied, wordt besproken in §*Synthese en waardering* van deze archeologienota.

8 Huidige synthese en waardering

8.1 Synthese

8.1.1 (On)volledigheid van de dataset

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen (de afbraak van bestaande bedrijfsinfrastructuur en de bouw van nieuwe bedrijfsinfrastructuur).

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van een **bureaustudie voor een archeologienota met beperkte samenstelling**.

Het bureauonderzoek kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de noodzakelijke archeologische indicatoren van het onderzoeksgebied zijn onderzocht
- er is een inzicht verworven in de geplande werken binnen het projectgebied waardoor de potentiële impact op het bodemarchief duidelijk is geworden

Het onderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een archeologisch overzicht van het onderzoeksgebied te schetsen en om op basis van de gegenereerde dataset gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

30

8.1.2 Interpretatie van de huidige dataset

Op basis van de archeologische data voor het onderzoeksgebied kan worden gesteld dat reeds 75% van voornoemd gebied een GGA is. Voor de overige 25%, die bestaat uit een verharding en een grondstock, kan worden gesteld dat het een voormalige spoorwegbundel was.

Op basis van het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek op de percelen direct ten westen en direct ten zuiden ervan, kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van een goed bewaard bodemarchief en bewaarde archeologische sporen zo goed als nihil is.

8.1.3 Huidige waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan dus worden gesteld dat:

- Het onderzoeksgebied voor 75% als een GGA gekarteerd is
- Het onderzoeksgebied waarschijnlijk een laaggelegen akkerland was waar vanaf de 19^e eeuw een spoorwegbundel was gebouwd

- Het belendend archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat de kans op de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren binnen het onderzoeksgebied zo goed als onbestaand is.

Op basis van deze data kan dus worden gesteld dat de kans op de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sporen en structuren nihil is. Bijgevolg kan worden besloten dat het kennisvermeerderingspotentieel van de site onbestaande is.

8.1.4 Antwoord op de onderzoeksvragen

Voorafgaand aan het onderzoek is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die onderliggend kader vormen voor de opzet van het onderzoek.

Bureauonderzoek:

- *Wat is de algemene historiek van de site?*
Het onderzoeksgebied is een deel van een spoorwegbundel uit de 19^e-20^e eeuw, waarna het is uitgebouwd tot een industriegebied.
- *Wat is het doorslaggevende aspect dat met aantoonbare zekerheid aangeeft dat er geen archeologisch erfgoed op de site aanwezig is?*
Het feit dat het onderzoeksgebied grotendeels een GGA is en dat de belendende archeologische onderzoeken hebben aangetoond dat er in de resterende delen geen kans meer is om bewaarde archeologische sporen aan te treffen.
- *Is vervolgonderzoek noodzakelijk?*
Er is geen verder onderzoek noodzakelijk.

8.2 Vervolgtraject

8.2.1 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de geplande werken bestaan uit

- Het afgraven van de bestaande talud in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied
- Sloop van bestaande gebouwen en uitbreken van bestaande verhardingen
- De bouw van een nieuwe bedrijfsgebouwen met kantoorunits, toonzalen met een fundering tot op vaste en vorstvrije diepte
- Aanleg van toeritten, parkings en fietsenstallingen

Er wordt uitgegaan van een zo goed als integrale verstoring van de bodem, maar op basis van de archeologische data en de bestaande toestand van het onderzoeksgebied, is de kans op het aantreffen van archeologische sporen daarbinnen zo goed als nihil.

Op basis hiervan kan worden besloten dat geen verdere maatregelen voor het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren genomen dienen te worden.

8.2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele onderzoeksmethodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject is een bureauonderzoek met beperkte samenstelling uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

<i>Soort onderzoek</i>	<i>Mogelijk</i>	<i>Nuttig</i>	<i>Schadelijk</i>	<i>Noodzakelijk</i>	<i>Evaluatie</i>
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, er zijn voldoende data beschikbaar.
Geofysisch onderzoek	NEE	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe.
Landschappelijke boringen	JA	NEE	NEE	NEE	De huidige kennis van de bodem biedt geen onderzoeksvragen voor landschappelijke boringen.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	JA	NEE	NEE	NEE	De huidige kennis van de bodem biedt geen onderzoeksvragen voor landschappelijke boringen.
Proefsleuven	JA	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen aanwijzingen meer voor een bewaard bodemarchief.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie van het reeds gevolgde archeologietraject, kan worden gesteld dat er geen verdere maatregelen dienen te worden genomen (zie §Randvoorwaarden).

8.2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Niet van toepassing, er dienen geen maatregelen te worden genomen.

In deze optiek is het uittekenen van het vervolgtraject niet noodzakelijk en het omschrijven van gedetailleerde maatregelen is niet noodzakelijk.

8.2.4 Randvoorwaarden

Op basis van de beschikbare data kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologische resten die een potentieel op kenniswinst herbergen, heel erg klein is. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd en het opnemen van randvoorwaarden bij de omgevingsvergunning is niet noodzakelijk.

Na het bekomen van de omgevingsvergunning voor de geplande bouwwerken is de melding van archeologische toevalsvondsten wettelijk verplicht (artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

8.3 Besluit

De archeologische data wijzen op een situatie waarbij het onderzoeksgebied gedurende lange tijd in gebruik was als akkerland, ten noorden van de stadskern van Gent. Geleidelijk aan werden ook deze buitengebieden in gebruik genomen, waarbij in het midden van de 19^e eeuw een spoorlijn werd aangelegd die het onderzoeksgebied van oost naar west doorsneed. Ongeveer een eeuw later werd de spoorlijn opgeheven, en werd het onderzoeksgebied grotendeels opgenomen in de infrastructuur van de Gentse haven. Echter, een deel van de spoorwegtalud lijkt nog aanwezig te zijn.

Omwille van deze historiek en de data uit de belendende archeologische onderzoeken werd het grootste deel van het onderzoeksgebied (75%) reeds opgenomen als een GGA, met uitzondering van de westelijke zone. Het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek in de nabije omgeving toont echter aan dat de kans op het aantreffen van archeologisch relevante sporen en structuren nagenoeg onbestaande is en dat het onderzoeksgebied bijgevolg geen kennisvermeerderingspotentieel meer bevat. De geplande werken behelzen aldus geen bedreiging voor het kennisvermeerderingspotentieel van de site, waardoor geen verder onderzoek geadviseerd wordt.

9 Bibliografie

Naslagwerken

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Apers T. & Wyns G., 2017. *Nota. Verslag van resultaten. Proefsleuvenonderzoek Gent Zeeschipstraat (prov. Oost-Vlaanderen)*, (ongenummerde nota door Monument Vandekerkhove) Ingelmunster.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

De Moor G., 1997. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 21 Tielt*, Gent.

De Smaele B. & Pieters H., 2013. *Archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven) op de site 'Stenenmolenstraat' te Mechelen (prov. Antwerpen)*, ADEDE Archeologisch Rapport 45, Gent.

34

Dumalin E., 2019. *Archeologienota. Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek Gent (Wondelgem) Zeeschipstraat (prov. Oost-Vlaanderen)*, (ongenummerde nota door Monument Vandekerkhove) Ingelmunster.

Heirbaut E., 2017. *Uitbreiding van bestaand complex aan de Panterschipsstraat/Zeeschipstraat, Gent. Archeologienota.*, Lares-rapport 4, Halle-Zoersel.

Leenknecht B. & Vermeersch J., 2018. *Archeologienota. Verslag van resultaten bureauonderzoek Gent (Wondelgem) Zeeschipstraat (prov. Oost-Vlaanderen)*, (ongenummerde nota door Monument Vandekerkhove) Ingelmunster.

Pieters H., Krug C. & De Smaele B., 2013. *Vlakdekkend archeologisch onderzoek op de Arsenaalsite te Mechelen*, ADEDE Archeologisch Rapport 21, Gent.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Van Ranst E. & Sys C.. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

<https://geoplannen.omgeving.vlaanderen.be/roviewer/?t=7&m=1&category=2>

www.geologievannederland.nl

10 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de topografische kaart en de kadasterkaart.....	7
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de erkende IOED's en het Onroerendergoeddepot.	10
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand van de regio.	11
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.	12
Figuur 5. Panoramafoto's van het onderzoeksgebied (©Hembyse).	13
Figuur 6. De hoop grond met bouwpuin in het westelijke hoekje van het onderzoeksgebied (©Hembyse).	14
Figuur 7. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de orthofoto uit 2011.	15
Figuur 8. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan 'Algemeen'.	16
Figuur 9. Inplantingsplan ontworpen toestand.	18
Figuur 10. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de orthofoto uit 1990. Onder: zicht op de grondwerken ten westen van het onderzoeksgebied zoals tijdens het plaatsbezoek werd vastgesteld.	19
Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vastgestelde Archeologische Zones.	23
Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Gebieden Geen Archeologie.	24
Figuur 13. Situering van de CAI-meldingen rondom het onderzoeksgebied.	26
Figuur 14. Situering van de gekarteerde bekrachtigde archeologienota's rondom het onderzoeksgebied.	28

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bv.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Web: www.hembyse.net

